

JANINA LISZKOWA, WIESŁAW NOWAK

PSTRE MARGLE ROTALIPOROWE W SKAŁCE PERECZYŃSKIEJ W PASIE SKAŁKOWYM NA RUSI ZAKARPACKEJ (ZSRR)

Пестрые роталипоровые мергели перечинского утёса (Перечин)
клипповой зоны Закарпатской Руси

Treść. Autorzy podają wiadomość o stwierdzeniu pstrych margli rotaliporowych (wyższy cenoman — najniższy turon) w strefie występowania margli puchowskich w okolicach Pereczyna. Przedtem stwierdzono tutaj alb-cenoman i santon-mastrycht rozwinięte w podobnym typie facjalnym. Przypuszcza się zatem, że w strefie tej trwał bez przerwy jeden typ sedymentacji od albu po górny senon.

WSTĘP

Występowanie skałek w okolicy Pereczyna¹ znane już było G. G. Puchowi na początku ubiegłego stulecia. Skałki te w późniejszej literaturze geologicznej znane są pod nazwą skałek užgorodzkich lub pereczyńskich. Wielokrotnie wymieniano je wraz z innymi skałkami wschodniokarpackimi takimi jak: Hcmonna, Munkacz, Dolhe, skałki Marmaroszy, w pracach dotyczących zagadnień tektoniki Karpat. Skałki te bądź uważano za przedłużenie pienińskiego pasa skałkowego, bądź za skałki należące do grupy zewnętrznej. Drugi pogląd współcześnie nie znajduje zwolenników i, jak się wydaje, skałki te, przynajmniej w części zachodniej, mogą być kontynuacją pienińskiego pasa skałkowego.

Skałki pereczyńskie, w ujęciu geologów radzieckich, należą do strefy tzw. wewnętrznego antyklinorium. Ze względu na rozwój facjalny utworów albu-cenomanu zaliczają je geolodzy radzieccy do pienińskiej podstrefy facjalnej — w odróżnieniu od skałek należących do podstrefy marmaroskiej.

W Pereczynie znajduje się jeden z najbardziej kompletnych profilów jury skałkowej — z tych profilów, jakie dotychczas zostały poznane ze skałek wschodniokarpackich. Stwierdzono tu obecność pięter od synemuru do tytonu włącznie. Utwory kredowe w skałce pereczyńskiej są mniej kompletne, potwierdzono w nich obecność albu — cenomanu (tzw. tissal-

¹ W roku 1958 jeden z autorów (W. N.) przy okazji IV Zjazdu Assocjacji Karpacko-Bałkańskiej miał możność zapoznania się z utworami jury i kredy skałek pereczyńskich. Dla celu badań porównawczych pobrano pstre margle ze strefy występowania tzw. puchowskiej swity. Z margli tych następnie została opracowana mikrofauna (J. L.). Uzyskane wyniki dają nowy przyczynek do rozpoznania stratygrafii kredy skałek wschodniokarpackich. Referat na powyższy temat został wygłoszony przez autorów w dniu 24. XI. 1960 r. na Pos. nauk. Karpack. Stacji I. G. w Krakowie.

skiej swity) oraz senonu (tzw. puchowskiej swity). Utwory albu-cenomanu i senonu w stosunku do starszych ogniw wykazują ułożenie dyskordantne. Brak pośrednich ogniw kredy tłumaczy się przerwami w sedymentacji.

PROFIL KREDY W PERECZYNIE

Utwory kredowe są dobrze odsłonięte w drugim z kolei, wyższym kamieniołomie położonym na północ od Pereczyna. W zachodniej ścianie kamieniołomu widocznych jest kilka metrów szarych margli fukoidowych, przekładanych czarnymi i szarymi łupkami. W utworach tych według „Przewodnika IV Zjazdu Assocjacji Karpacko-Bałkańskiej” stwierdzono *Globotruncana (Rotalipora) apenninica* i inne formy wskazujące na wiek górnego albu-cenomanu. Są to najstarsze utwory kredowe dotychczas rozpoznane z tej skałki.

W niewielkiej odległości od kamieniołomu z tymi utworami, w strefie objętej występowaniem senońskich margli puchowskich (wg mapy T. Szalaja, 1947), stwierdzono w sztucznym odsłonięciu pstre margle należące do puchowskiej swity (por. „Przewodnik IV Zjazdu”).

Majzon L. (1943) podaje z okolicy Pereczyna z margli puchowskich masowe występowanie mikrofauny, przy czym zwraca uwagę na wyjątkową obfitość globotruncan. W omawianym przypadku są one w 70% reprezentowane przez *Globotruncana linneiana*. Na podstawie obecności w tych marglach, *G. linneiana*, *G. canaliculata*, *G. conica* i *G. stuarti* przyjmuje L. Majzon (op. cit.) dla margli puchowskich w tej okolicy wiek santonu — mastrychtu.

W bezpośrednim sąsiedztwie kamieniołomu (wspomniane sztuczne odsłonięcie) mieliśmy możliwość zapoznania się w 1958 roku z pstryimi, głównie różowymi marglami miękkimi, z licznymi okruchami margli twardych, barwy ceglasczerwonej. W marglach tych stwierdziliśmy obecność obfitej mikrofauny, w której formy planktoniczne stanowią około 96%, z czego prawie 85% przypada na *Rotalipora* i *Globotruncana (Praeglobotruncana)* jednolistewkowe. Na podstawie dobrze zachowanych okazów oznaczono:

- Glomospira charoides* (Jones et Parker) — R
- Marssonella oxycona* (Reuss) — F
- Clavulinoides gaultinus* (Morozowa) — F
- Rhabdogonium* sp. — R
- Gyroidina globulosa* (Hagenov) — R
- Gavelinella ammonoides* (Reuss) — F
- Rotalipora* i *Praeglobotruncana* — masowo:
- Rotalipora apenninica* (Renz) — F
- R. apenninica* (Renz) — *R. reicheli* Mornod — F (formy pośrednie, intermediar)
- Rotalipora reicheli* Mornod — R
- „ *turonica expansa* Carbonier — F
- „ *montsalvensis* Mornod — C
- Praeglobotruncana stephani turbinata* (Reichel) — F
- „ *cf. helvetica* (Bollli) — R
- Globigerinella aspera* (Ehrenberg) — masowo

Jak z powyższej listy wynika, dla mikrofauny tej może być brany w rachubę wiek górnego cenomanu — najniższego turonu z tym, że przeważna część wymienionych form najliczniej występuje w górnym

cenomanie. Jeżeli przeprowadzimy porównanie zespołu z Pereczyna z mikrofauną opracowaną przez M. Książkiewicza (1958) z polskiej części pasa pienińskiego, to stwierdza się największe podobieństwo z zielonymi marglami reprezentującymi cenoman. W górnej części tych margli tak samo pojawiają się *Praeglobotruncana helvetica* i częstszymi stają się formy przejściowe między *Rotalipora apenninica* a *R. reicheli*, co jeszcze bardziej zwiększa podobieństwo z zespołem z Pereczyna.

WNIOSKI

Fakt stwierdzenia w strefie występowania margli puchowskich w okolicy Pereczyna — wyższego cenomanu, być może najniższego turonu wskazuje, że w facji pstrych margli w tej okolicy oprócz dotychczas przyjmowanej obecności senonu, ściślej santonu — mastrychtu, mogą być również reprezentowane i inne piętra wyższej kredy, nie różniące się od nich litologicznie. Stwierdzone w Pereczynie „pstre margle rotaliporowe” różnią się zasadniczo pod względem litologii i wieku od szarych margli fukoidowych z kamieniołomu, dla których geologowie radzieccy przyjmują wiek albu — cenomanu. Wydaje się, że pstre margle rotaliporowe uznać należy za odrębne ogniwo, bezpośrednio od nich młodsze. Wzajemny stosunek tych ogniw niestety w Pereczynie nie jest widoczny, jak również nie znamy ich stosunku do margli puchowskich (puchowskiej swity). Na podstawie badań (por. J. O. Kulczycki, E. J. Kadancier 1958) w okolicach Dragowa—Nowosielicy — w profilach rzek Tissało, Łużanka i Terebla — wydaje się, że między nimi mogą istnieć przejścia o charakterze sedymentacyjno-stratygraficznym.

Instytut Geologiczny

Karpacka Stacja Terenowa, Kraków

WYKAZ LITERATURY ЛИТЕРАТУРА

- Książkiewicz M. (1958), On the Turonian in the Pieniny Klippes Belt. *Bull. de l'Acad. Polon. d. Sc. ser. geol. et geogr.* Vol. VI. No. 8, pp. 537—544. Varsovie.
- Kulczycki J. O., Kadancier E. J. (1958), Stratygrafia mielowych i paleogienowych otłóżeńij jugo-wostocznoj czasti marmaroszsko-pieninskoj zony. *Gostechizdat*.
- Majzon L. (1943), Adatok egyes kárpataljai fiis — rétegekhez tekintettel a globotruncanara. *M. Kir. Földt. Inst. Evlönyve*, XXXVII, k. 1. Füz. Budapest.
- Przewodnik IV Zjazdu (1953) Putiewoditiel ekskurszi Sjezda Karpato-Bałkanskoi Assocjacji, Kijew — Lwów.
- Szalai T. (1947), Az északkeleti Kárpátok geológiája. *Ann. Inst. Geolog. Hungarici*. pp. 3—67. Budapest.

РЕЗЮМЕ

В Перечине, в зоне выступления пуховских мергелей (так назыв. пуховской свиты) в небольшом расстоянии от юрского мелового утёса, авторы констатировали присутствие пестрых мергелей с роталипорами. Мергели эти розового цвета, обыкновенно мягкие с прослойками твердых мергелей.

Эти мергели содержат микрофауну (пров. перечень микрофауны польского текста) в состав которой входят в 96% планктонные формы. 85% этих форм это *Rotalipora* и *Globotruncana (Praeglobotruncana)*. Это сообщество сеномано-нижнетуронского характера. Оно обнаруживает большую аналогию с микрофауной зеленых сеноманских мергелей обработанной с польской части пенинской клипповой зоны (М. К с ѐ н ж к е в и ч — 1958).

Пестрые роталипоровые мергели в виду на микрофауну и литологический характер, надо считать как непосредственно младший от горизонта „фукоидных мергелей” (альб — сеноман), выступающих в перечиском утёсе (пров. Путеводитель 4-го Съезда Карпато-Балканской Ассоциации 1958, И. О. К у л ь ч и ц к и й, Е. И. К а д а н е р — 1958).

Констатирование присутствия сеномана-турона в пестрых мергелях Перечина, рядом с распознанными уже раньше младшими (сантон-мастрихт) и старшими (альб-сеноман) меловыми комплексами, репрезентирующих тот же самый фациальный тип позволяет предполагать, что в зоне этой — от альба до верхнего сенона — существует седиментационная продолжительность.

Геологический Институт, Карпатская Станция в Кракове